

N
A
S

1932:33

L·IV·ŠT·1

R
O
D

Naslovno stran in vinjete izdelal Marijan Bohinec

„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22.50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2.50

List izdaja „Jugoslov. učiteljsko združenje“ — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik F. Štrukelj)

OSKAR HUDALES:

Ilustriral B. Jakac

MED VULKANI IN ATOLI

Proti vzhodu.

Na zemljo je legla noč. Lahen vetrič je pregnal neznosno dnevno vročino, kodral morsko gladino, šumljal preko nabrežnega peska in priklanjaj ogromne palmove liste za kočami. Daleč v vsemirju je zasijal južni križ, mesec je zlatorumeno pobarval morje in nebo na vzhodu. Vsa ogromna širina izliva reke Sepik, ki se v severnem delu Nove Gvineje izliva v neskončni Tihi ocean, se je svetila, kakor bi jo polil z raztopljenim srebrom. Majhna melanezijska vasica, stisnjena za košat palmov gozd, je tudi že dremala. Ognji pred kočami so ugasnili. Tudi moški so zapustili posvetovalni prostor v grmovju ter se umaknili v prenočišča.

Na koncu vasice je stala nekoliko večja kočica holandskega trgovca, gospoda Van Struvelsa. V njegovi službi je bil pred leti tudi Slovenec Miha Grčar, bivši mornar. Čudna pota človeške usode so ga zanesla v te kraje. Nekaj let je živel tam s svojo družinico, ženo, hčerko in sinčkom. V četrtem letu pa mu je žena zbolela na mrzlici in po dolgem trpljenju umrla. Kljub temu, da ga je ženina smrt zelo potrla, je delal še dalje in s skrbjo vzgajal svoja otroka, malo Miciko in starejšega Mihca. Sam jima je bil oče, mati in najboljši učitelj. Trudil se je, prihraniti toliko denarja, da bi se mogli vrniti v domovino, a mu ni uspelo. Zaslužek je bil slab. Gospod Van Struvels je mnogo zahteval, a malo dajal. Vendar Grčar še ni obupal. Bil je prepričan, da ga čaka sreča prej ali slej. Nekoč mu je bil dal umirajoči prijatelj — mornar čudno počekano, zelo staro pisanje. »V tem pisanju je sreča!« mu je dejal in umrl. Grčar je pismo zvesto hranil in upal, da mu nakloni srečnejše dni. V tem upanju so minevala težka leta, dokler ga sreča ni povsem pustila na cedilu. Po ženini smrti je tudi on zbolel na mrzlici. Ko je spoznal, da zanj ni več pomoči, je poklical otroka k sebi. Izročil jima je skrivnostno pismo ter jima naročil, naj poiščeta njegovega brata, ki živi v Calao-u v južnoameriški državi Peru. On bo morda znal raztolmačiti čudno pisanje in jima pripomogel do sreče. Težko, zelo težko je umrl.

Tistega lepega večera, par dni po Grčarjevi smrti, sta ležala pod palmami petnajstletni Grčarjev sin in njegov temnopolti prijatelj Melanezijec Arijek, sirota, ki je komaj vedel za starše. Nekoč so ga Van Struvelsovi priganjači prignali z oddaljenega otoka, obljubljač mu dober zaslužek in lepo življenje. A zgodilo se je, kakor vsem njegovega plemena! Mesto dobrega življenja samo trdo delo in batine. Z Mihcem sta si že dolgo bila prijatelja. Gledala sta v mesec, molčala, nato zopet govorila.

»Premišlujem in premišlujem, pa le ne vem, kako bi se rešil tega žalostnega kraja,« je vzdihnil Mihec. »Brez denarja ne gre. In voznja v Peru se ne da plačati z devaro.*«

* Na vrvice nabrane školjke, ki služijo prebivalcem Admiralskih otokov kot plačilno sredstvo.

»Če mi obljubiš, da me vzameš s seboj, ti pomagam«, je menil Arijek. Mihec je veselo plosknil z rokami:

»Obljubim! Vedno sva si bila prijatelja, Arijek. In brezprimerno sem vesel, da hočeš z menoj. Povej brž svoj načrt.«

»Stari Potje prodaja čoln, ki je skoraj nov in zelo dobro ohranjen. Dva funta hoče zanj. Kupimo ga in se napotimo proti Fidži-otočju. To je sicer dolga in nevarna pot, a s potrpljenjem in dobro voljo jo že premagava. Moj starejši brat je s takim čolnom prejadral dolgo pot od Salomonovih otokov do Tasmanije in nazaj. Kar more storiti eden, to laže storiva dva. Mislim, da bi midva zmogla to potovanje brez posebnih težav. Kaj praviš?«

»Hm! Lepo. A jaz nimam dveh funtov in Fidži še niso Peru.«

»Poslušaj me do kraja«, ga je prekinil Arijek. »Na Fidžih je veliko mesto, ki mu pravijo Suva. Tam ostanemo tako dolgo, da si prislužimo nekaj denarja. Z njim bi plačala vožnjo za Micko do Peruja, midva pa bi se udinjala na ladji kot mornarja.«

»Ti bi šel z nama prav do strica?« je nekoliko začudeno vprašal Mihec. »Se nočeš vrniti k staršem?«

Če bi bil dan, bi Mihec gotovo videl, kako se je Arijeku stemnil pogled, ko je kratko odvrnil: »Ne! Kaj ti ni ljubo, da grem s teboj?«

»Seveda mi je ljubo! Le če se tudi izteče tako, kakor si ti zamišljaš.«

»Ne more izpodleteli! Le volje je treba! En funt denarja imaš gotovo. Jaz ga imam tudi nekaj. Za očetom ti je ostalo precej obleke; pa to ponudi staremu Potju mesto denarja. Mogoče mu bo obleka še ljubša!«

»Jutri poizkusiva,« se je slednjič odločil Mihec.

Mesec je stal že visoko na nebu, v grmičju za njima so se prikazale velike kresnice. Letale so sem ter tja med bujnim vejevjem, kakor bi se nekdo igral z žarečimi kroglicami. Arijek je prestrašen skočil na noge:

»Pojdiva, Mihec! Glej, duše umorjenih iščejo svojih morilcev.« Pokazal je na kresnice.

»Ah, kaj še!« ga je zavrnil Mihec. »Vi otočani povsod vidite duhove. Kak duh naj bo taka-le nedolžna žuželka?«

»In vi belci?« Arijek je bil užaljen. »Vi pa ne verujete ničesar. A zapomni si, kaj ti povem. Morda boš kmalu spoznal, da so hudobni duhovi vsepovsod: v morju, na suhem in v zraku.«

Mihec se je nekoliko plašno ozrl v grmovje, ko sta odkorakala proti koči. Sestra Micka je že davno spala, ko sta legla na revna ležišča. Nič ni vedela, kako usodo sta ji kovala brat in njegov črni prijatelj. Globoko je dihala. Morda je sanjala o materi in očetu ter o srečnih dneh, ki jih je preživela za časa njenega življenja.

Kar ustrašila se je, ko sta ji naslednje jutro obrazložila pustolovski načrt. Izbruhnila je celo v jok in zatrjevala, da ne bo mogla prenesti naporov težavnega potovanja. In sploh: morja se je bala. Strah jo je bilo njegove brezmejne razsežnosti, strah viharjev, ki so mnogokrat divjali čez morsko gladino. Fanta pa nista odnehala. Dolgo sta ji prigovarjala, ji obljubila, da ji ne bo treba ničesar delati ter vse potovanje slikala v najlepših barvah. Končno se je le potolažila. Kaj se ne bi! Komaj deset let je bila stara in še brez izkušenj. Nasmehnila se je skozi zobe in rekla: »No če je tako, pa pojdem še jaz.«

Mihec jo je vesel objel, zavriskal in rekel Arijeku: »Zdaj pa hitro k staremu Potju na kupčijo. Ko se vrneva, bomo lastniki najlepšega in najtrdnjega čolna v vasi.«

Urnih krač sta jo mahnila v zgornji konec vasi.

Kupčija je dobro izpadla. Potje se je nekaj časa branil in gobezdal, da ga hočeta fanta opehariti, da je siromak, da čolna vendar ni ukradel in da ga jima ne more podariti. Po dolgem prerekanju pa se je vdal. Prodal je čoln za en funt v denarju ter dvoje oblek pokojnega Mihčevega očeta. Nato so se vsi trije podali na morsko obrežje. Čoln je ležal na pesku. Bil je trdno zgrajen. Izsekan iz ogromnega debela bi mogel nositi osem mož. Opremljen je bil s potrebnimi vesli, jamborom in lepo je bil poslikan. Na jamboru tudi ni manjkalo jadro. Lep visok sedež je stal ob njem. Da se čoln ne bi zlepa prevrgel, je imel na desni strani z daljšimi drogovi pritrjen hlod, ki je lahko držal čoln v ravnotežju tudi ob hudih viharjih. Mihec je bil s čolnom nadvse zadovoljen. Uverjen je bil, da se s takim vozilom lahko prepusti valovom, posebno ker je bil Arijek dober veslač.

Takoj sta pričela s pripravami za vožnjo. Pomagala jima je tudi Micika. Delali so ves dan kakor mravlje kljub neznosni vročini. Najprej so k čolnu znosili svoje borno imetje. Imeli so nekaj posode, obleke in orodja. Vse, kar

jim ni bilo potrebno, so prodali vaščanom. Edino, kar je res bilo nekaj vredno, je bila očetova lovska puška s potrebnimi naboji. Od nje se Mihec ni hotel ločiti, čeprav mu je Van Struvelsov delovodja ponujal zanj precejšnjo vsoto. Arijek je prinesel svoj lok, lovski nožič ter usnjato vrečko, v kateri je hranil kresalo in vsotico krvavo prisluženega denarja.

Dečka sta odstranila izpod jambora visoki sedež ter ga namestila nekoliko bliže krmilu. Na njegovo mesto sta postavila okroglo streho, narejeno iz palic, palmovih vej in starih vreč. Služila naj bi jim kot shramba za njih imetje in Mickino prenočišče. Šele zvečer so bili z vsem gotovi.

»Hvala Bogu!« je vzkliknil Mihec, ko so pri večerji obirali pečene ribe. »Začetek je bil srečen.«

»Tudi veter je nad vse ugoden,« je pripomnil Arijek. »Le duhovom se moramo odkupiti, da nas ne zadene nesreča. Slabo bi bilo, če bi se začel oglašati avang-tamjen.«

»Že zopet začenjaš s svojimi duhovi,« ga je podražil Mihec. »Avang-tamjen je sova in nič drugega.«

Toda Arijek si ni dal ničesar dopovedati. Micka je opazila, da je že pozno zvečer nesel k poglavarju vasi košarico rib kot dar in odkupnino hudobnim duhovom.

Tisto noč so spali kar v čolnu. Navsezgodaj so se zbudili in spoznali, da leži čoln na sipini. Dečka sta napenjala vse sile, da bi porinila čoln s sipine na morje. Treba je bilo tedaj čakati plime, ki je prihajala le počasi. Na obrežju so se zbrali skoraj vsi vaški prebivalci. Od nekod se je pritepel še vaški poglavar, stopil k dečkoma in rekel: »Preden odidete, mi morate dati še četrto funta, da kupim primernih darov za duhove, da vas bodo ščitili na potovanju.«

»Ne potrebujem zaščite tvojih duhov,« je pogumno zavrnil Mihec.

Starcu so se divje zaiskrile oči: »Tedad boš čutil moj čapul*.«

Mihec se je razjezil: »Briga me tvoj čapul! Jaz imam enega, ki je za sto drugih.« Pomolil mu je puško pod nos.

Arijek je bil drugih misli. Vedel je, da je stari poglavar hud čarovnik. Bal se je njegovih čarov. Čeprav nerad, mu je kljub vsemu hotel dati svoje prihranjene novčiče. A Mihec je zavpil: »Pusti starega vražarja! Nič ne more storiti. Pri sebi imam tabu** zoper vse čare. Skoči raje v vodo in pomagaj odriniti čoln. Plima je že dovolj visoka.«

Skočila sta v vodo, krepko porinila in že se je čoln zazibal na valovih. Ugoden veter se je uprl v razpeto jadro, da so lahko kakor ptica zdrknili preko valov. Da bi Arijeka potolažil, je Mihec pokazal skrivnostno pismo, ki mu ga je oče izročil na smrtni postelji. Slavnostno mu je zatrdil, da je to največji tabu, kar ga premore južnomorsko otočje. Sprva Arijek ni povsem verjel. Ko pa je videl, kako je Mihec pisanje skrbno hranil, je bil prepričan, da ima gotovo veliko moč.

Kmalu so bili na visokem morju. Veter se je uprl v jadro, da je čoln gladko drčal preko valov. Kmalu sta Mihec in Micka spoznala, kako dober pomorščak je Arijek. Sedel je pri krmilu in ga večje upravljal. Kakor bi čoln bil razumno bitje, tako gibko se je izogibal koralnih kleči. Vsi trije mladi potniki so molčali. Šele sedaj so zares spoznali, da se je njihova odločitev uresničila. Obal Nove Gvineje je bila že daleč za njimi. Kakor majhne pike so se videle kočje otočanov, njim na levi se je lesketal široki izliv reke Sepik.

* Smrtonosni čar.

** Varovalo pred čari.

Košate palme na celini so bile kakor ogromni zeleni šopki. Na obalnih čerch se je penilo morje. Z nezmanjšano silo je ob njih preizkušalo svojo moč. Daleč tam zadaj so štrleli v brezoblačno nebo vrhovi razjednega gorovja. Manjši in manjši so postajali ter slednjič izginili za obzorjem.

Ves čas so se naši znanci ozirali nazaj. Milo se jim je storilo, ko jim je suha zemlja izginila izpred oči. Na milost in nemilost so bili odslej predani brezbrežnemu oceanu in njegovim skrivnostnim, pravljničnim močem. Tesno jim je postalo pri srcih, ko so se znašli sredi ogromne samote. Šele tedaj, ko so videli, kako neznatni so sredi enolične veličine morja in neba, so se zavedli, kaka ogromna naloga jih čaka. Ali bodo kos vsem nevarnostim? Ali jim ne bo upadel pogum? Kakim pustolovščinam se peljejo nasproti?

Mihca in Arijeka je iz premišljevanja zbudilo pritajeno hlipanje. Micka, ki je sedela v čolnovem kljunu, je jokala. Oba naenkrat sta vprašala: »Čemu vendar jočeš?«

Micka ni odgovorila. Nepremično je gledala v valove, ki so se poigravali ob čolnovih bokih. Mihec je stopil k njej, jo prijel za roke in jo tolažil: »Sestrica, ne joči! Bodi pogumna. Z malodušnostjo ne bomo ničesar dosegli. Ravno nasprotno. Bolj ko bomo plahi, prej podležemo. Midva z Arijekom storiva vse, da potovanje uspe. Ko najdemo strica, mu pokažemo pismo in gotovo bo iz njega razbral, kje nas čaka sreča. Takrat bo konec vsega trpljenja in ves trud bo poplačan. Toda kaj te bom tolažil! Glej, kako nam je usoda naklonjena. Ali si moreš misliti krasnejšo vožnjo?«

Mihec ni govoril samo sestri. Govoril je tudi sebi in Arijeku. Vsi so bili potrebni bodrilnih besed.

Vožnja je bila v resnici lepa. Veter je pihal močnejše, ko pri odhodu. Morje je nalahno valovilo. Sredi neba se je vozilo zlato sonce in zrlo na trojico mladih ljudi, ki so v malem čolnu drseli preko morja. Ko so se privadili samote, jim je prešla vsa žalost. Jeziki so se jim razvezali in kmalu ni bilo srečnejših ljudi na svetu. Govorili so o potovanju, kovali načrte in ugibali, kaj vse lahko dožive. Bili so tem bolj brez skrbi, ker so se založili s hrano in vodo za nekaj dni. Nebo se jim je prijazno smejalo. Nič ni razodevalo, da zna biti tudi jezno, besno in neusmiljeno, kadar preko njegovega oboka divja vihar. Toda kdo bi spričo te jasnine mislil na vihar?

Čoln je z nezmanjšano hitrostjo drsel proti vzhodu.

(Se nadaljuje.)

Albin Podjavoršek:

Ko zadihala je njiva

*Ko zadihala je njiva
mlado pesem o življenju,
ko odelo se je drevje
v belo haljo iz cvetov,
moj je oče vpregel vole
in semen na voz naložil,
pa jih je peljal na njive,
da jeseni žel bo plod.*

*Zdaj jesen je: polje umira,
pesmi o življenju ni,
drevje osamelo toži
in v pretekle sanja dni.
Sam pospravljam z njiv plodove,
ki jih dala je jesen,
oče moj pokojno spava
sred grobov najlepši sen.*

KRIVICA

Eden mojih sošolcev v četrtem razredu je bil majhen, droben fant, Kapitanov po imenu. Zdi se mi, da ni bil nikoli prav zdrav, ker je pogosto bolehal in izostajal. In doma se menda nihče ni brigal zanj, da bi ozdravel. Bili so pač prerevni in jih je bilo preveč; kaj zato, če eden umre. Vsi smo hodili strgani in zakrpani v šolo, on pa je povrh nosil očitvidno bratove hlače in suknjič, ker mu je bilo vse preveliko. Čital je gladko in lepše pisal kot jaz. Vendar ga učiteljica ni nikoli pohvalila. Pač pa je postavila mene na oder, da sem pazil na razred, kadar nje ni bilo notri. Moji prijatelji so lahko delali nemir, ali neprijatelje sem zapisoval in podčrtaval. Vsaka pritožba je bila odveč. Učiteljica je verjela meni.

Ta Kapitanov ni bil moj prijatelj in ne sovražnik. Celo rad me je imel, česar pa jaz nisem hotel opaziti. V jeseni in pozimi mi je pogosto prinesel jabolko, ki mu ga je mati dala, da bi ga imel ob koščku kruha za kosilo. Jaz pa sem ga kljub temu zapisoval kakor iz nekega sovraštva. In kadar ga je potem učiteljica poklicala in obsodila na eno uro zavora po pouku, je stal preplašeno in se ni zagovarjal. On pa me ni sovražil radi tega. Še z večjo vnemo mi je prinesel vsako stvar, ki mu je bila še tako draga.

Razen njega smo prinašali vsi učiteljici različnih darov: jabolka, rože. On tega ni delal. Samo enkrat vsako leto — spomladi — ji je prinesel šopek šmarnic. Teh rož pri nas ni mnogo. In čeprav smo preiskali vse gozdove, jih vendarle nismo mogli najti. Bolelo me je, da jih je prav on prinesel, ki sem ga sovražil. Učiteljica se razveseli in jih z zadovoljstvom poduha. On sicer ne dobi zato ničesar, vendar se vrača ves srečen in se smehlja vso uro.

Tisto pomladno jutro je prav tako prišel v šolo z lepim šopkom šmarnic in jih je skril pod klop. Jaz pa sem ga zapazil in zavist se je zbudila v meni.

»Kaj pa skrivaš?« sem ga vprašal.

»Nič —«

»Lažeš!« sem dejal, segel pod klop in vzel šmarnice. »Daj jih meni,« sem ga poprosil.

»Ne morem,« se je branil. »Te sem komaj našel.« Vse sem mu obljubil zanje. Pa je odkimal. »Nikoli več te ne zapišem —« Tudi zdaj je odkimal. — Jezen sem šel na svoje mesto, ne da bi se še kam ozrl. — Tik pred poukom pa je prišel k meni in mi položil šopek na klop. — »Ne maram,« sem odrinil. Ni jih vzel, temveč se vrnil v klop in sedel tiho. Po molitvi sem nesel cvetlice učiteljici. Poduhala jih je in bila vsa vzneta. Potem se je za trenutek ozrla. Zdi se mi, da je pogledala Kapitanovega, kot bi hotela vprašati, kako, da ji zdaj on ni prinesel. Ta pa je sedel mirno in se ni ganil. — »Hvala,« mi je dejala učiteljica. »Opoldne se zglaši pri meni.«

Vračal sem se v klop. Samo mimogrede sem se ozrl po Kapitanovem. Zdi se mi, da je bil njegov pogled zastrt s solzo.

Proti koncu maja ga ni bilo v šolo. Govorili so po razredu, da je bolan, in so ga hodili obiskovat. — Čez teden dni je bil njegov pogreb. Jaz nisem šel z drugimi. Nisem mogel. — Ko me je drugega dne učiteljica vprašala, zakaj me ni bilo, sem lagal, da sem bil bolan, in ona mi je verjela. — Čutil sem še dolgo v sebi, da sem storil nekaj grdega — — toda saj njemu šmarnice itak ne bi nič koristile — — —. Pa sem vedel, da je to samo — laž.

POSLEDNJE HRUŠKE

Naša hiša stoji v bregu, nekako do polovice v zemljo pogreznjena. Na gorenji strani bi se lahko z glavo dotaknil slamnate strehe. Tam stoji hruška, ki ji pravimo pšeničnica. Tako ime morda radi tega, ker sadje zori takrat kot pšenica, ali pa ker je pšenične barve.

Drevo je doživelo neviht nič koliko, srednji vrh je bil odlomljen, ko sem nosil še krilce. Radi tega ni bilo nič manj v časti, saj je vsako leto rodilo. Hruške so bile tako slastne, da na našem vrtu ni bilo boljših. Nisi jih smel tresti, kadar se ti je poljubilo. Če jih je kdo jedel, jih je jedla vsa družina. Le tiste, ki jih je ponoči veter otresel, so izginile v moj žep, če sem dovolj zarana vstal. Pa to je bilo bolj poredko.

Vsake stvari je enkrat konec, vsako leto je bilo konec tudi pšeničnic. Neka poletja jih je ostalo na drevesu le kakih deset, ki se nikakor niso hotele ločiti od vej. Držale so se jih tako krčevito, da jih ni bilo mogoče otresti in tako visoko v vrhovih, da jih ni dosegla prekla. Nekatere so vendar pocemale na tla. Pobral jih je, kdor jih je našel. Ostalo jih je le šest.

In tu šele začenja prava zgodba. Ded si je bil namreč ubil v glavo, da morajo tudi te hruške priti na mizo. Vsakokrat, ko se je ozrl po njih, je pokimal kot da jim grozi, nato se je globoko zamislil.

Bilo je po dežju. Zemlja je bila še mokra, debela so bila spolzka, z vej so visele debele kaplje. Ded je sedel na čevlarskem stolcu in snoval dreto. Bolj ko je razmotaval prejo in jo navijal čez laket, trdovratneje je mislil na hruške. Nazadnje je vrgel osnutek na klop in se je dvignil.

»Vzemi berač,« mi je rekel.

Sedel sem ob peči na klopi, zvonil z nogami in predel dolgčas. Deda sem takoj razumel. To pa, to. Poskočil sem ko hudiček iz škatlice in že sem bil pri vratih.

»Nič ne boš hodil na pšeničnico«, se je oglasila babica iz zdiča. Še danes se čudim, kako je mogla vedeti, kam greva. »Z drevesa boš cepnil in se pobil, to bo. Jih bo že veter otresel.«

Z dedom sva za trenutek obstala ko polita kužka. Nato je ded nekaj zamomljal in znova sedel na čevlarski stolec, a jaz na klop. Ded je snoval dreto, jaz pa sem zvonil z nogama.

Babica je govorila čisto resnico. Ded je bil svoje dni vojak, prehodil je polovico laških dežel, a se mu ni nič zgodilo. Če pa je doma zlezal na kako drevo, je bilo več kot gotovo, da bo cepnil na tla. Je bilo že tako. Nekoč si je zlomil nogo, drugič roko, še rebrom ni prizanesel.

Tako je bilo, temu se ni dalo ugovarjati... Babica je dalje pletla nogavico, ded pa je razmotaval osnovano dreto. Povoščil jo je, nato je hodil venomer od vrat do okna, a smola je pela kot bi grčal maček. Pa na hruške ni pozabil.

Babica je zataknila iglo v klopec in odšla v kuhinjo, kjer sta z materjo pripravljali kosilo. V tistem trenutku so dedu vablivo zabingljale hruške

povsod, kamorkoli je pogledal. Snel je dreto, jo zvil čez palec in kazalec v osmico in jo je vrgel na okno. Pomežiknil mi je z enim očesom.

»Pojdiva!«

Šla sva ko dva tatinska mačka. Ne da bi bil naju kdo videl, sva prišla za hišo. Ded je pristavil lestvo in splezal v rogovilo. Postal je, odprl usta in se oziral po vrhovih. Kje so hruške? Tu je ena, tam je druga. Vzpenjal se je od veje do veje, otresel en vrh, potresel drugega. Na mojo glavo in na pleča so se usipale debele kaplje. Nekatera hruška je zletela na streho, se skotalila na tla. Pobral sem jo, jo obrisal ob hlače in jo vrgel v berač.

»Koliko hrušk imaš?« sem zaslišal od zgoraj.

»Pet.«

»Še ena mora biti. Ali jo vidiš?«

Hodil sem okoli drevesa ko mačka okoli vrele kaše in zijal v veje. Kam se je skrila šesta hruška? Zagledala sva jo hkrati, obema se je razjasnil obraz. Skrita med listjem je bingljala, kot bi se norčevala iz naju. Ne boš!

»Pazi, zdaj bo priletela«, mi je zaklical ded.

Šesta hruška! Gledal sem v tla, prisluškoval, kdaj bo priletela skozi veje in listje. Vrh je zašumel, usule so se deževne kaplje, nato je nekaj hrestnilo. Preden sem se utegnil ozreti, mi je priletela pred noge suha veja, a nato je nekaj težkega zamolklo udarilo na tla. Bil je ded.

Ležal je postrani na hrbtu, hotel se je dvigniti, a je zaječal in znova položil glavo na zemljo.

Hruška pa se je rumeno svetila izza listja in se je rogala vsemu svetu.

Pa kdo je takrat mislil na hruško? Ali na kaj drugega? Saj vem, da ste bahavi. Porečete, da bi bili na mojem mestu Bog ve kaj naredili. Zavpili, tekli naznanit nesrečo. Če bi bili v moji koži, bi bili morda isto naredili kot jaz. Kaj? Nič. Stal sem ko začaran, odpiral usta in oči, v beraču pa je bilo pet hrušk, a šesta na drevesu. In ded na tleh.

Moja mati je bila takrat na izbi, slišala je štrbunk in pritekla pogledat, kaj se je zgodilo. Ko so prišli ostali, se je bil ded že dvignil. Delal se je, ko da ga nič ne boli. Vsevprek so naju vpraševali, a nisva znala nič pametnega povedati.

»Zdaj imaš hruške«, je rekla babica, ko je videla, da ni nič hudega. »Ali ti nisem rekla?«

Dà, res, rekla mu je bila. Pa kako prav mu je prerokovala. Ded ni rekel nobene, še zabrundal ni. Če bi bile hruške na mizi in zdrav ded za mizo, bi bilo kajpak vse dobro.

»In ti si mu še pomagal«, so mi rekli.

Seveda sem mu pomagal. Nazadnje bi bil kmalu sam vsega kriv. To mi je tako zagrenilo hruške, da sem postavil berač na klop in nisem nič več hotel vedeti zanje.

Izkazalo se je, da si je ded izpahnil roko. Če jo je le zgenil, je zastokal. Babica je nehala godrnjati. Poslali so po streharja, ki se je spoznal tudi v takih rečeh. Potegnil mu je roko in mu jo obvezal. Ded je ostal tri dni v postelji.

»Če bi nihče ne bil prišel, ali bi nas bil poklical?« so me še vedno vpraševali.

Molčal sem. Kaj pa sem hotel? Saj nisem vedel, če bi jih bil poklical, ko pa sem bil od presenečenja ves odrevenel. Še danes tega ne vem.

Le to vem, da je šesto hruško otresla nevihta. Pobral sem jo in jo v zatišju pojedel. Ko je ded vstal in prišel v izbo, mi je poredno pomežiknil: ali sva jo nakuhala?

Hrušk pa nisva več tresla.

RACKO-VRVOHODEC

Mama in Racko sta se ustavila ob cesti pred širokim letakom, po katerem so se vile med rumenimi in rdečimi pasovi ogromne črke. Mama je rekla: »Sedaj je že april in ti bi se pač moral že nekaj naučiti v tem prvem razredu. Racko, čitaj!«

Racko je čital — počasi, toda hrabro in glasno, tako da so se celo nekateri ljudje ustavili in ga občudovali z dobrovoljnim nasmehom:

! SLAVNI VRVOHODEC !

DOKTOR PETER VRATOLOMNIK

NASTOPI S SVOJO HČERKO ZVEZDICO

VISOKO POD NEBOM

V NEDELJO OB DESETI URI ZVEČER MED REALKO IN UNIVERZO.

RAKETE! OGNJI! ŽIVI VRAG!

VSTOPNINA DINARJEV PET.

»Komaj je na svet prišel, pa že zna čitati mali, lepi deček,« so rekli ljudje. Mami so se od veselja razširila usta skoraj do ušes. Racko pa je dvignil velike črne oči k njej: »Saj končno pet dinarjev ni toliko,« je dejal. »Pa pojdeva, da boš videl, kaki junaki so nekateri ljudje,« je odgovorila mama.

V nedeljo, drugi dan, sta se torej napravila, da bi šla. Racko pa je rekel tedaj: »Mamica, včasih je pa tudi pet dinarjev mnogo, nmreč, če jih človek nima, kaj ne, mamica!« »Seveda,« je odgovorila. »Namreč Lija nima petih dinarjev. Lija je revica, pa bi vseeno strašno rada videla vrvoходca. Lija čaka pred vrati na cesti. Ali bi ti hotela kupiti vstopnico tudi njej?«

»Dam ti pet dinarjev, pa ji kupi ti, kajti človek mora biti kavalir,« je odgovorila mama.

Tako so šli vsi trije — veseli Racko, radostna Lija in srečna mama gledat vrvoходca. Mama je kupila vstopnici sebi in Rackotu, Racko pa Liji poln moškega ponosa.

Ej, kako je hodil vrvoходec visoko pod nebom po vrvi z realke na univerzo in nazaj kakor čarovnik! Sedem tisoč ljudi je strmelo vanj s široko odprtimi ušmi. Racko je držal z eno roko mamo za krilo, z drugo Lijo za zapestje in srce mu je v navdušenju silno vztrepetavalo. Podnebni čarovnik je hodil kakor po zraku z dolgo palico, spuščal je rakete v črno noč, obdal se je vsega z ognjem kakor vrag, peljal se je po vrvi s kolesom... »Kaj Lija, če bi on telebnil globoko na trdo cesto, bi se njegova glava razletela na tisoč kosov,« je rekel Racko. »Na tisoč kosov,« je vzdihnila Lija, kateri je sapa zastajala radi strmenja. Sedem tisoč ljudi pa je kričalo: »Živel, živel, doktor Vratolomnik!« Toda ko je Vratolomnik pripeljal prekrasno hčerko Zvezdico na vrv, so v strahu onemeli vsi.

Vratolomnik je bil oblečen kakor vrag, Zvezdica, prekrasna Zvezdica pa kakor človeška dušica v svilen krilo in v srebrne perutnice.

Zvezdica—dušica je zbežala po vrvi — oče — vrag jo je lovil. Vsem gledalcem je zastala sapa. Vrag je streljal na dušico ognjene strele — dušica je bežala, jokala pred vragom in pred ognjem, ki se je usipal krog nje. Toda končno je vrag dušico ujel in jo zakrožil po zraku, da bi jo treščil v globino. Ljudje so vzkliknili v grozi, Lija je zajokala — toda glej — naenkrat je oče

— vrag je posadil dušico na ramo in odpotoval z njo na streho univerze. Ljudje pa so planili v navdušen krik.

»Vidiš, Racko, tak junak se rodi komaj vsakih sto let enkrat,« je rekla mama, ko so šli proti domu.

* * *

Drugi dan je napeljal Racko tisto vrv, na kateri je mama sušila perilo, na vrtu s hruške na češpljo. V roke pa je zagrabil kolec, okoli katerega je navadno rasel fižol. Gledala ga je Lija in deset drugih dečkov in deklic. Sicer je bilo vse komaj meter visoko — toda Racko se je napotil po vrvi in srečno došel od hruške do češplje in nazaj. Tudi drugi so poskušali potem, toda vsak se je prevrnil v travo. Zato je tem bolj zraslo začudenje in občudovanje, ko je Racko še Lijo pripeljal od debla do debla. »Saj sem rekla, da ti vse znaš,« je rekla Lija. Racko pa je odgovoril zamišljeno: »To ni nič, to je čisto navadna igrača. Ko bom velik, bom vrvohodec. Peljal te bom z realke na univerzo in sedem tisoč ljudi naju bo občudovalo. Ti si ne moreš predstavljati, kako bo to lepo. Vsa Ljubljana bo govorila o tebi in meni.«

* * *

Široka, svetla luna se je svetila na črnem nebu. Od Napoleonovega spomenika do Zvezde je bilo na tisoče ljudi in nepopisno je bilo njihovo strmenje. Med njimi je korakala mama in nabirala svetle dinarje v košaro. Na strehi realke je sedela Lija — prekrasna dušica — ta Lija — in strmela v Rackota, ki je drvel na kolesu visoko nad cesto po napeti vrvi. Ognjene

strele in bliske je spuščal Racko v nebo. Njegova glava je bila v ognju vsa rdeča. Ljudstvo je grmelo v navdušenju in vedno bolj so deževali dinarji v mamino košaro. Še svetla luna se je radostno smejala na globokem, črnem nebu in razsvetljevala letake, ki so se lesketali tam doli na zidovih:

SLAVNI RACKO
VRVOHODEC
IN
LIJA
DUŠICA.

In naenkrat je pritekla sama dušica Lija z realke na vrh. Oj, kako je bila lepa ta Lija — dušica v svilenem krilu in s perutnicami. Racko je divje streljal z raketami vanjo — Racko — ta vrag. Lovil jo je po vrvi — ujel jo je — jo zavihtel po zraku in naenkrat je Lija — Racko je zatulil v grozi — zletela z njegovih rok na trdo cesto in se razletela na tisoč kosov. Racko je obupno zakrilil z rokami — še enkrat se je milo ozrl na mamico, ki je vsa odrevenela stala tam sredi ljudi — in potem telednil v globino še sam.

— Bum! —

Mamica je planila s postelje k Rackotu, ki je tulil na tleh poleg svojega ležišča. Ravno na nos je padel in iz nosa se je cedila rdeča kri. Skozi okno se je smejala široka, svetla luna. Mamica ga je dvignila in mu povezala nos z dolgim, belim zavojem in ga tolažila do jutra. Toda vseeno se je drugi dan spremenil nos v debelo bunko. Racko se ni upal na cesto, da bi se mu Lija ne smejala. Tri dni je sedel v sobi in gledal leve, tigre, krokodile in žirafe v debeli knjigi. Pa ga je Lija obiskala sama.

»Kaj je s tabo, Racko, da te toliko dni ni na spregled,« je rekla in se sočutno ozrla v njegov nos.

»Ah, sanjalo se mi je, da si padla ravno, ko sva bila tik univerze,« je rekel Racko — »pa sem še jaz skočil za teboj in sem se pobil. Mama pravi, da je kriva luna, ki me je nosila in da bo odslej vsako noč zagrnila okno.«

Liji se je debela solza prikradla na lice.

»Nič ne maraj, Racko! Ta bunka bo kmalu splahnila in potem bo vse dobro. Ti ne veš, Racko, kako te imam rada,« je rekla in ga objela krog vratu.

BOLNI LEV

(Ruski motiv.)

Ko je car vseh živali, mogočni lev ležal bolan v svojem brlogu, ga obišče dobrodušni medved. Lev ga pogleda po strani in vpraša: »Kaj se ti ne zdi, da v mojem brlogu smrdi?«

Medved vohta po zraku, skremži gobec in odgovori: »Da, res je, zelo smrdi!«

Ta odgovor razkače leva tako, da plane na medveda in ga raztrga.

Vse to je videl in slišal dolgouhi zajec. Tudi on obišče bolnega leva, odgovori pa levu na isto vprašanje: »O ne, mogočni car, tu ne smrdi, tu diši prav prijetno!«

»Lažeš«, zavpije lev. »Tu ne diši, temveč smrdi!« In ubije zajca s šapo.

Tretji je bil volk, ki je prišel, da se pokloni levu. Ta odgovori: »Tu ne smrdi in ne diši!«

»Lažeš! To ni mogoče!« reče lev in mu pregrize vrat.

Zadnja pride zvita lisica. Lev jo vpraša: »Kaj deš: ali smrdi ali diši v mojem brlogu?«

Lisica odgovori: »Oprosti, mogočni car! Tako sem nahodna, da ne ločim, ali smrdi ali diši. Lagati si pa ne upam.«

Ta odgovor je levu tako všeč, da lisici prizanese.

Mile Klopčič:

Prva domača naloga

Krava

Vsaka krava je domača žival.

V naši hiši jo imamo v hlevu.

In zato jo bom lahko opisal.

Videl sem jo že ponoči in podnevu.

Naša krava je zelo koristna.

Čo se tudi v šoli že učimo.

Časih uide v polje in nam dela škodo.

Takrat ni koristna in jo napodimo.

Mi imamo eno samo kravo.

Če ji rečeš Sivka, te pogleda.

Tudi smo imeli hudo sušo.

Pravijo, da bo še hujša beda.

In zato bom zgubil svojo Sivko.

Še pred zimo bomo jo prodali.

Prav, da pišemo že zdaj nalogo,
ker brez krave bi težko pisali.

Pasel sem jo po bregovih,

kurili smo ogenj in kresove.

Ob studencih smo gradili mlinčke
in poznali v fari vse zvonove.

Čo pomlad bom pasel le svoj dolgčas.

Zdaj ne bo več kot nekoč zvečer,
ko dobili v hlevu smo telička.

A popoldne smo imeli sir.

Meni bo zelo hudó po Sivki.

S psom prišel bo ponjo tuj mesar.

In potem nam daje tudi mleko.

Drugáče je zelo koristna stvar.

ANICA ČERNEJEVA

MAMICA IŠČE SVOJE DETE

(Prizorček.)

Mamica, cvetke, ptički, vetrček, žarki, ljudje, angelčki.

Mamica:

Rožice bele,
ki ste že snoči
se razcvetele,
ali ste videle
detece moje?
Glejte, za mamico
to prehudo je...

Cvetke:

Me smo le cvetke,
revice male —
ko bi me deco
vašo poznale,
bi se zavile,
bi glavičke skrile,
kadar nas pridejo
trgat in brat.
Me smo le cvetke,
revice male,
cvetke poznajo
le zlato pomlad.

Mamica:

Ptičke vesele,
ki ste ves božji
svet preletele,
dalja prostrana
vam o pesmicah poje;
ali ste videle
detece moje?

Ptičke:

Naša so pota
vsa preširoka
z njih pač ne vidimo
svet in otroka.
Botrček veter
pride za nami,
on je doma
za vsemi gorami.

Mamica:

Boterček veter,
popotnik si večni,
malo postoj
pri mami nesrečni —
Ti, ki prebrodil
vse kraje si svoje,
ali si videl
detece moje?

Veter:

Mamica, nisem.
Kadar potujem,
ne vidim, ne čujem.
Morda so žarki
ga zlati zajeli,
ki so lučke
pri sebi imeli.

Mamica:

Biserni žarki,
bratci bogati
vaši koraki
so v lučicah zlati,
vam ni neznanega
v svetu kotička,
ali ste videli
kje otročička?
Glejte, za mamico
to prehudo je...
Ali ste videli
detece moje?

Zarki:

Zarki smo hlapčki
zlatega sonca.
Mi smo na delu
brez kraja in konca.
Nosimo lučke
vdano, brez cilja,
kamor nas sonce
nebeško pošilja.

Sami ne gremo
nikamor. Ne smemo!
Tudi za detece
tvoje ne vemo.

Mamica:

Daljna so pota,
širne so ceste,
dajte, povejte,
vi, ki ljudje ste,
in ki ste detece
moje poznali:
kam ste ga dali,
kam ste ga dali?

Ljudje:

Mamica, tvoje
dete je umrlo.
Tiho je svoje
očke zaprlo,
pa smo mu posteljico
ozko postlali,

Mamica:

pa smo ga v črni
grob zakopali.

Tega pa moje
srce ne verjame:
Nikdo pač deteca
mami ne vzame.

Angelčki, vi ste ga
čuvali z mano,
ali je detece
res pokopano?

Angelčki:

Mamica, mi smo
ga radi imeli,
pa smo za bratca
ga svojega vzeli.
Mamica, mi smo
ga v raj odpeljali,
tam smo ga svoji
mamici dali.

A. Sirk: Odpuščen

FRANCE VODNIK:

A. M. SLOMŠEK

Konec minulega meseca smo slavili Slovenci spomin enega največjih sinov našega naroda, velikega škofa Antona Martina Slomška. Dne 24. septembra letos je namreč preteklo sedemdeset let, odkar je Slomšek umrl (l. 1862.). Tudi po šolah se je praznoval ta spominski dan.

Kdo je bil ta mož? Zakaj se ga Slovenci spominjamo s hvaležnostjo in spoštovanjem? Kaj je storil za naš narod?

Na kratko bi lahko na vsa ta vprašanja odgovorili takole: Slomšek je bil škof, pesnik in pisatelj ter odličen narodni buditelj, učitelj in vzgojitelj. Zato moramo vedno šteti tudi njega v vrsti onih slavnih Slovencev, katere navadno imenujemo velike in znamenite može našega naroda. Tako jim pravimo zato, ker so to zaslužili. A zaslužili pa so to s svojim življenjem in delom, ki so ju popolnoma darovali in posvetili domovini, za njen blagor in napredek. Zato moramo mi, če hočemo biti dobri narodnjaki, vse te može poznati po imenu in jih tudi spoznavati po življenju in po delih. To je naša dolžnost prav tako, kakor se tudi sicer učimo vseh pomembnih dogodkov iz naše preteklosti ali pa se seznanjamo vedno znova in znova tudi s pokrajinami in prirodnimi lepotami naše zemlje. Tako si ne le širimo duševno obzorje, marveč tudi na več načinov spoznavamo, doumevamo ter približujemo svojemu srcu vse to, kar je našega, slovenskega.

Naš je tudi Anton Martin Slomšek. Njegove zasluge za Slovence so velike in neprecenljive. Kakor je nekoč v srednjem veku sv. Sava prinesel Srbom luč izobrazbe, ko jim je ustanovil šole, ali pa kakor je v prejšnjem stoletju slavni biskup Josip Juraj Strossmayer navduševal Hrvate za narodno stvar proti Avstrijcem in Madžarom: prav tako je tudi Slomšek mnogo dobrega storil za nas Slovence, za naš narodni jezik, za naše narodno šolstvo in vobče za duševni napredek našega ljudstva. Bog ve, ali bi brez njega Slovenci postali to, kar smo danes?

Slomšek se je rodil 26. novembra 1800, torej istega leta kakor največji slovenski pesnik France Prešeren. Njegov rojstni kraj je Slom v ponikovski župniji blizu Celja na Štajerskem. Postal je duhovnik in kasneje škof. Umrl je v Mariboru, kjer je tudi pokopan.

Bil je zelo nadarjen in izobražen. Mnogo se je učil. A tudi sam je pisal knjige. Morebiti si čital kdaj o knjigah z naslovom »Drobtinice«? Glej, le-te knjige s povestimi in pesnimi je pred skoraj sto leti začel pisati in izdajati Slomšek. Drugi so potem nadaljevali za njim. In morda ste doma naročeni na knjige »Družbe sv. Mohorja«? Ali pa tudi veš, da knjige Mohorjeve družbe izhajajo že več ko osemdeset let in da je vse to v prvi vrsti Slomškova zasluga?

Danes se v šoli poučujejo vsi predmeti v slovenščini. Takrat, ko je živel in deloval Slomšek, je bilo to drugače. Še celo v osnovni šoli so se morali otroci učiti po nemško. Ko pa je Slomšek postal škof, je dosegel, da smo Slovenci dobili narodno slovensko šolo. Kadar se torej učiš kateregakoli predmeta v svojem materinem slovenskem jeziku, se spomni, da bi se danes, če bi ne bilo nekoč Slomška, moral vse to učiti morebiti v nemškem jeziku.

Torej vidiš, da je bil Slomšek zares velikan dela za domovino. In zakaj se je toliko trudil in si prizadeval od zgodnje mladosti pa do svoje smrti? Ljubil je narod in jezik slovenski. Kar je povedal o materinem jeziku, lahko čitamo v novi Slovenski čitanki za prvi razred srednjih šol na strani 97. Takole nas uči Slomšek: »Med vsemi jeziki mora biti Slovincem naš materni jezik najljubši... Kdor svoj materin jezik zavrže ter ga pozabi in zapusti, je podoben zmedenemu pijancu, ki zlato v prah potepta in ne ve, kakšno škodo si dela... Materin jezik je najdražja dota... Kot hvaležen sin svoje ljube matere želim, naj bi bila slovenska moja poslednja beseda, prav kakor je bila slovenska moja prva.«

To je oporoka, katero nam je zapustil škof Anton Martin Slomšek. Zato se ga Slovenci hvaležno in vdano spominjamo ob sedemdesetletnici njegove smrti. Njegove besede pa si bomo vtisnili globoko v srce ter po njih živeli.

ŠTEFAN SCHEIN:

JABLANA PRIPOVEDUJE

Deset let je od tega. Na šolskem vrtu smo rastle v lepih 60 cm vsaksebi in 80 cm oddaljenih vrstah, ravna in lepo razvita drevesca. Menda naš je bilo kakih 200. Sivolasi drevesničar, šol. upravitelj Jesenko, nas je skrbno in z vso vnemo vzgajal. Dobro se še spominjam, kako nas je vsadil v dobro zagnojeno zemljo, katero je večkrat zrahljal, da je imel zrak lažji dohod k našim koreninam in da nismo trpele toliko suše. In kako nas je varoval nadležnega plevela — posebno slaka, ki se je hotel ovijati po našem stebelcu, kako nam je rezal stranske poganjke, da smo bile ravne kot sveča, kako je zatiral naše škodljivce, posebno uši in pristrigača. Ko smo pa ob koncu četrtega leta dobile lepo krošnjo, je odločil, da nas proda.

Neke pozne jesenske nedelje popoldan, ko je že slana parkrat temeljito opravila svoj posel in nam ustavila sok, je prišel na šolski vrt v vsej vasi ugleden in spoštovan kmet — posestnik. Gospod Jesenko mu je razkazoval vzorno urejeni šolski vrt. Precej časa sta v živahnem pogovoru hodila po zelenjadem vrtu. Šla sta mimo gredic, kjer je bila še solata endivija, motovilec, radič ali zelena. Končno sta prišla do drevesnice, kjer smo domovale me — sedaj brez listov — pa še vedno lepe, ravne in ponosne jabolane.

»Gospod upravitelj«, je rekel kmet Gorjanec, »iz vaše lepe in zdrave drevesnice si bom pa izbral kakih 30 komadov drevesc. Vidim, da imate vrsto, ki prija naši zemlji in podnebj. Baumanova reneta cvete pozno in v cvetju ni občutljivo drevo. Tudi za zemljo ni izbirčno in rodi precej zgodaj. Sad je rdeč in rdeče sadje čislajo posebno v južnih krajih. Dovolite, da si jih bom zaznamoval in prosim vas, da mi jih pošljete po šolskih otrocih jutri ali pojutrišnjem na dom. Prosim, naročite otrokom, naj pazijo, da katere med potjo ne odrgnejo. Za trud prejme vsak par jabolko.

Pogodila sta se še za ceno ter se prijazno poslovila. Posestnik Gorjanc mene ni zaznamoval in sem toraj vedela, da moram počakati drugega kupca. Tega obiska sem pa bila vesela, ker sem vedela za svoje ime.

Čez nekaj dni je prišel nakupovat drevesca drugi posestnik. V njegovo last sem prišla tudi jaz. Gospod upravitelj nas je skrbno izkopal, da nam ni preveč ranil korenin. No, nekaj večjih je pač moral z lopato odrezati, naročil pa je kupcu, da nam jih mora, preden nas vsadi na stalno mesto, gladko in v vodoravni legi odrezati z ostrim nožem, da nam bodo na prirezanih krajih zrastle nove mlade koreninice.

Zgodilo se je, da smo prišle v neposredno bližino sestic, ki jih je bil kupil kmet Gorjanec. Gorjanec in naš gospodar sta bila namreč mejača. Svet je bil za nas ugoden, ker je zemlja nad $\frac{1}{2}$ m globoka in o kaki podtalni vodi ni bilo govora. Le vzgojene smo bile odslej povsem drugače.

Kmet Gorjanec je v zgodnji jeseni izkopal $1\frac{1}{2}$ m široke in $\frac{1}{2}$ m globoke jame, jih 10 dni pred saditvijo zasul z dobro prstjo, še poprej je zabil na sredjo jame močan kol, ki je segal drevsom do krošnje in nato v razdalji 10 do 12 m posadil naše sestrice. Pa je dobri možakar napravil okrog njih lep kolobar in pripomnil: »Jesenska saditev sadnega drevja ima pred spomladansko to prednost, da imaš tedaj več časa na razpolago, si lahko nabaviš lepše razvita drevesca in zemlja se v teku zime že usede, zato pa drevesca spomladi prej odženejo.«

Drugače je bilo z nami. Naš gospodar nas je čez zimo zasul v zemljo in šele spomladi se je spomnil na nas. »E, vraga, toliko dela, sedaj pa še ta šimentana drevesca,« je rekel,

nas pograbil in nesel na določeni prostor. Zaman smo se ozirale, da bi videle pripravljene jame in kole. Gospodar nas je eno za drugo posadil v za lopato globoke jame, ki jih je kar sproti delal. Da bi nam pravilno odrezal ranjene korenike, mu še na um ni prišlo. Če je imelo kako drevesce večje korenike, jih je kar z nogu potlačil v jamico. Potem je zabil kole, prav za prav krevlje, ki so segali le do polovice stebelca. Da nam je z zabijanjem kolov ranil korenine, je jasno. Vejic nam ni skrajšal, kar je znamenje, da ni vedel za to potrebo, ker so nam bile tudi korenine skrajšane.

Naši odganjki v prvem letu so bili tolikšni kot nič. Ker je bilo suho leto, se je nekaj jablan posušilo. Tistih bornih odganjkov so se lotile listne uši in zato smo bile videti jeseni zelo klavrne. Ali po lastni krivdi?

Kako vse drugače pa se je godilo sosedovim drevescem. Dobri Gorjanec jih ni pustil v nemar. Medtem, ko je koreninam postregel z mehko posteljco, ni pozabil skrbeti za pravilno vzgojo krone. Čim je opazil na mladih poganjkih listne uši, jih je takoj uničil s tobačnim izvlečkom in mazavim milom. Ko je pritisnila huda suša in smo me trpele veliko žejo, je pripeljal Gorjanec za svoje ljubljenske velik sod vode in vsaki dal kakih 20 litrov.

Zima je nastopila. Ob suhem vremenu smo gledale Gorjanca, ki je hodil s škropilnico na hrbtu od drevesa do drevesa in vsakega naškropil z 10% arborinom. S tem je namreč uničeval razne sadne škodljivce, ki so prezimovali v lubnih razpokah starejšega sadnega drevja.

Kakor vse leto, tako tudi pozimski čas nismo videle našega gospodarja.

Pač, enkrat pa le.

Neke noči je zapadel debel sneg. Ko se je čez nekaj dni vreme zjasnilo, je prišla tam od gozdne strani smrt v zaječi podobi. Gorjančeva drevesca se zanj niso zmenila, saj so bila pred njim dobro zavarovana. Me pa smo se začele tresti od strahu, da se nas loti. In res, z grozovitim orodjem je začel oldelavati lub jablane, ki je rasla v moji bližini. V kratkem času je bila okrog in okrog oglodana in za nadaljno rast nesposobna. Zajec je uničil še nekaj jablan in bi najbrž nas vse, da ni prišla sreča v nesreči. S polja je prihajala lisica in zajec jo je od strahu za lastno kožo odkuril proti gozdu, a lisica za njim. Privoščila bi ji ga. Drugi dan nas je preostala drevesca gospodar za silo zavaroval s slamo.

Tako nam je poteklo prvo, drugo in tretje leto brez izprememb. V četrtem letu je v jesenskem času Gorjanec potrosil okrog svojih drevesc preležan gnoj. To je ponavljal vsako tretje ali četrto leto.

Neke spomladi pa so si nadela lepo belo-rožnato obleko. Krasota jih je bilo pogledati. Privabile so čebele, ki so se gostile s sladkim medom. Čebele so pa za uslugo oprahčile cvetove. Plod je postajal čim dalje večji; na jesen je dobil lepo, rdečo barvo. Malo preden bi imeli plodovi dozoreti, jih je gospodar potrgal in na lahko položil v košaro, da se niso potolkli. To je bil prvi sad.

Pa tudi me smo pokazale par cvetov in smo imele nekaj sadja, katerega so pa otroci našega gospodarja pred časom sklatili s preklami in nam seveda tudi marsikatero vejico odlomili.

* Tako smo životarile do letos. Seveda je sedaj med nami velika razlika. Sosede so lepe, velike in zdrave jablane, me pa čmerikave in skoraj brez življenja.

Pred dnevi sta se sestala oba kmeta v moji bližini. Ogledovala sta, kako kaže sadna letina. Naš gospodar je rekel: »To drobnavo bomo oklestili in skuhalo žganje, saj za drugega tako ni.« Gorjanec je bil videti silno zadovoljen, pa je dejal: »No, hvala Bogu, letos mi bo stotero poplačan dolgoletni trud. Vse staro in mlado drevje je imenitno obrodilo. Računam, da ga bo 1 vagon. V nekaj dneh ga bomo ob suhem vremenu pobrali. Najlepše izbrano in sortirano sadje pojde v ameriških zabojčkih na sadni sejem, kjer se najbolje proda. Z izkupičkom poplačam vse davke, dokupim zopet kakih 40 drevesc, družini in sebi preskrbim toplo obleko in obutev, ostali denar pa naložim v hranilnici za slabe čase. Manj vredno sadje bo za dom. Iz njega napravim nekaj mošta, večino sadja bom posušil v krhlje, žena bo nekaj sadja ukuhala in še ga bo ostalo toliko, da ga bodo jedli otroci vso zimo. Da bi se pa v moji hiši kuhalo žganje, ki je prineslo svetu toliko gorja, to pa odločno ne!«

Zadnje besede so našega gospodarja tako dirnile, da se je osramočen in naglih korakov oddaljil proti svojemu domu.

DOMAČA LEKARNA

Ni se še začelo spomladansko delo na polju, ko so pri Korenovih mati in obe hčerki urejale in pospravljale domačo lekarno. Mogoče bo marsikdo zmajal z glavo, češ, čemu sploh treba kake priprave za to; saj kadar cvete bezeg ali kaka druga zdravilna rastlina, se pač nabere cvetje in spravi v papirnato vrečo, pa čeprav je malo raztrgana. Da je treba domačo lekarno drugače urediti, to je dobro vedela Korenova mati, ki je bila umna gospodinja. Kuhala je večerjo, vmes pa dopovedovala hčerama, Metki in Tončki, kaj in kako naj delata.

»Ze dolgo je bila moja pobožna želja, da bi bila v redu moja domača zdravila.«

»Ampak, mati, saj so bila tudi sedaj v redu; poglej, kako lepo zloženo je vse, sleherni škatla, sleherni kozarec je na mestu.«

Ne mislim tako, Metka; kajpada zmetano ni bilo, saj veš, da nereda ne trpim nikjer. Toda domača lekarna naj bo drugače urejena, kot je bila moja. Na slehernem kozarcu, sleherni škatli mora biti zapisano ime zdravila, oziroma zdravilnega čaja, čemu koristi, kdaj naj ga rabimo. Preokorno pišem in tudi utegnili nisem nikdar, a danes, Metka, mi pa bosta s Tončko to narediti. Kaj ne?«

»Seveda, seveda in še kako radi!« vzklikneta obe hkrati.

»Vesela sem, da mi tako radi ustrežeta. Pravi čas smo si izbrali za to, kajti kmalu bo začela cvesti lipa in bezeg in še marsikatera koristna rastlina; zato moramo imeti pripravljene škatle in kozarce, da ne bomo šele stikale za njimi, ko bomo obirale in trgale cvetje teh blagodejnih rastlin.«

»Zdravilne čaje naj spravljamo v dobro zaprtih škatlah ali kozarcih, da ohranijo duh in se ne izdiše,« nadaljuje mati. »Kakor vidita, imamo precej pločevinastih škatel in tudi kozarcev je nekaj. Leto za letom sem jih zbirala in še vedno jih ni dovolj. Tončka, umij prazne kozarce, da bodo čisti, Metka, ti pa dobro zbrisi pločevinaste škatle.«

Ko so bili kozarci umiti in škatle zbrisane, sta Metka in Tončka po materinem navodilu pripravili lističe in na nje napisali ime zdravila in čemu ga rabimo:

Bezgovno cvetje: čaj za potenje.

Bezgove jagode: posušene skuhane, kot odvajalno sredstvo.

Borovnice: posušene skuhane, zoper črevesni katar.

Kamelice: čaj proti bolečinam v prebavilih; obkladke na bolečih mestih.

Lapuh: čaj zoper kašelj in hripavost.

Lipovo cvetje: čaj za potenje in čiščenje krvi.

Melisa: čaj zoper trebušne bolečine.

Pelin: čaj zoper želodčne bolečine in slabo prebavo.

Slez (ajbiš): čaj zoper kašelj in hripavost.

Smrekovi vršički: sirup zoper prehlad in kašelj.

Šentjanžveve rože: namočene v olju, zoper opekline.

Tavžentrože: čaj za čiščenje krvi.

Lističe sta Metka in Tončka nalepili na pločevinaste škatle, oziroma kozarce. Ker nista imeli gumija, je Metka sama naredila lepilo. Vzela je malo moke ter jo v skodelici pomešala z vodo, da je dobila precej gosto zmes.

»Kako pa naredimo sirup iz smrekovih vršičkov?« vpraša Metka mater, ko je lepila lističe na kozarce in škatle.

»Pozno spomladi nabereš prav mlade smrekove vršičke ter deneš v kozarec, ki drži 2—3 litre, izmenjaje eno plast vršičkov, eno plast sladkorja-sipe- dokler ni kozarec poln. Nato kozarec dobro zavežeš; najboljši za to je pergamentni papir.«

»Ali pa papir celofan,« prekine Metka mater. »Papir celofan je prozoren kot steklo; rabile smo ga v gospodinski šoli pri vkuhavanju sadja. Papir smo kot pergamentni papir na eni strani zmočile, pokrile z njim kozarec in zavezale. Ko se je papir posušil, se je napel in kozarec je bil tako trdno zaprt, da nikakor ni mogel vanj prodreti zrak.«

»A, zopet nekaj novega! Človek se res nikdar ne izuči,« se začudi mati. »Pa, da nadaljujem. Ko smo zavezali kozarec, napolnjen s smrekovimi vršički, ga damo na sonce, kjer ga pustimo dva do tri tedne. Iz vršičkov se kmalu začne cediti sok, sladkor se stopi. Po treh tednih odvežemo in prelijemo sok, oziroma sirup v kozarec, ki jih dobro zavežemo, da ne uhaja zrak vanje, ki bi ga pokvaril. Kozarce s sirupom vtaknemo v vodo in jih parimo v vreli vodi 15—20 minut. Le na ta način se sirup ohrani dolgo časa. Saj vidiš, od lanskega leta imam kozarec tega sirupa in kako je še čist. Sirup jemljemo, kadar smo prehlajeni ali če kašljamo, v vročem čaju, še bolje pa je, ako ga pijemo s kropom.«

»Še nekaj bi rada vedela. Letos boste namočili šentjanžve rože v olju. Zakaj, saj jih še nikdar niste?« vpraša zopet Metka.

»Ali se še spominjaš, ko se je lansko poletje poparil sosedov Jurček z vrelin mlekom? Da ni bilo naše gospe učiteljice, ki ga je namazala s tem čudovitim oljem, dvomim, da bi revček okreval, zlasti ker je zdravnik tako oddaljen od naše vasi. Sama sem videla in se čudila, kako hitro in dobro je učinkovalo to zdravilo. Zato sem prosila gospo učiteljico, da mi je povedala, kako se napravi to olje.

Šentjanževim rožam iztisnemo cvet tako močno, da se pokaže rdeči sok. Radi tega jim tudi pravijo Kristusove rože, češ, da se pokaže Kristusova kri. Iztisnjeno cvetje namočimo v kozarcu z oljem, ki ga trdno zavežemo in postavimo 2—3 tedne na sonce, dokler ne postane olje krvavo rdeče. Čim starejše je to olje, tem učinkovitejše je. Gospa učiteljica ga ima že enajst let in zato je Jurčku tako pomagalo.«

Ze sta postavljali Metka in Tončka kozarce in škatle na poribano in s svežim papirjem prevlečeno desko, ko se mati še nečesa domisli:

»Obvez nimamo nobenih. Ker so pa obveze precej drage, si jih moramo narediti same. Pripravljene pa naj le bodo, ako se kaj pripeti; kadar se kdo ureže ali pobije, da močno krvavi, takrat ne utegnemo šele premišljevat, s čim ga bomo obvezali. Tudi mora biti obveza čista in ni dobra vsaka cunj.

In kolikokrat se komu gnoji prst na roki; to se na kmetih kaj pogostokrat pripeti. Pa recita, ako ni potrebna ravno v takih slučajih čista obveza. Bog ne daj tudi,« nadaljuje mati, »da bi polagali na gnojno mesto kako blato ali kaj sličnega, kar nekateri nespametneži tako priporočajo. Ali še vesta, v kakšnih mukah je pred leti umrl Lužarjev Francelj, ker si je s takim mazanjem zastrupil kri? Najbolje je, ako vtikamo boleči, gnojni prst v kolikor mogoče vročo, a čisto vodo; vroča voda zbere gnoj, ki končno prodre in izteče.«

»V gospodinski šoli se je Završanovi Minki tudi gnožil prst. Poklicali so zdravnika, ki je prst namazal z ihtiolovim vazelinom; gnoj se je nabiral, prodrl in prst je bil kmalu zaceljen.«

»To mora biti pa že dobra maža; ako ne bo predraga, jo jutri, ko pojdeva v Ljubljano, kupiva,« pravi mati.

»Mislim, da velja le nekaj dinarjev, kajti gospa učiteljica v gospodinski šoli nam je zelo priporočala, naj to zdravilo vsaka izmed nas kupi, ker je na kmetih res potrebno, saj je neverjetno, da se ne bi ranili rok, ker je naše delo tako težko.«

»Pa skoraj smo se preveč zagovorile, kajti pozno je že. Metka, v omari za perilo imam že zelo natrgano prevleko za blazine; prinesi jo, iz te naredimo obveze.«

In natrgale so po dolžini 6—8 cm široke obveze, jih zvile v kolobar ter zavile v čist bel papir. Da se ne bi naprāsile, so jih dale v škatlico, ki so jo položile poleg drugih zdravil na polico.

Anka Levčeva.

BEZPRIZORNI

»Rdeči trg« v Moskvi.

Jesen. Z oblakov bo vsak čas snežilo. Pred visokim zidom, ki loči Rdeči trg od Kremla*, stoji Leninov grob.

Trg popravljajo. Tlakovali ga bodo z asfaltom. V nekem kotu na trgu stoje veliki kotli. V njih se je topil asfalt. Ob teh kotlih se v jesenskih hladnih večerih zbirajo »bezprizorni«. To so ruski otroci — brezdomci.

Vsi imajo enake obleke: bosí, brez pokrival, brez srajc — njihova izmozgana telesa pokriva nekaka vreča, sešita iz cunj in napojena z raznovrstnimi madeži. Iz te obleke gleda tu kos prsi, tam hrbet, noga, roka. Bedni seveda so, a žalostni niso. Tudi boječi ne. Pripravljajo si svoja ležišča, kakor dan na dan. Mimoidoči se ustavljajo in jih opazujejo. To jih nikakor ne moti.

Starosti so različne — od 10 do 17 let, največ med 10 in 14. Kakor so si cape, v katere so zaviti — podobne, tako različni so si drugače. Večina obrazov je starih in grdih. Ali srečaš med njimi tudi kak angelski obraz, obrobjen s plavimi kodri, rdečih ličk, ki se smehlja v spanju. Nekateri imajo na obrazu plemenite, resne in bolešne izraze. Le-ti hodijo pokonci, ponosno kakor plemenitaši: ali takih je malo — največ je bednih v obleki in izrazu.

Nekateri so znosili od nekdaj drva in zakurili ogenj. Ob ognju se grejejo, iščejo uši, kvartajo. Zdi se kakor razbojniški tabor, tik ob Leninovem grobu, tako rekoč pred očmi najvišjega ruskega poglavarja.

Dva policista prideta, obstaneta, zmigneta z glavo in gresta dalje.

Ogenj ugaša. Brezdomci ležejo spat. Do pet jih zleze v kotel. Drug ob drugem se tišče. Tudi drug na drugem. Kakor mladi ptički. Ostali, ki niso dobili prostora, leže pred kotli in ob njih. Tesno skupaj, da je težko določiti, kje je konec enega človeka in kje se začneja drugi.

Zanemarjenih otrok je povsod dovolj, toliko kot v Rusiji jih ni nikjer. Tudi za vlade carjev jih je bilo v Rusiji največ. Le imenovali so se drugače: berači.

Odkod toliko teh otrok?

Če je v kakem kraju ali v kaki vasi izbruhnila lakota ali kužna bolezen in so starši pomrli — kam z otroki? Varuhov v Rusiji ne poznajo, tudi ne oblasti, ki bi skrbela za mladoletne sirote. Usmiljeni sosedje so sešili takim revežem malho in jih pognali v svet: »Pojdi z Bogom! Vsi svetniki naj ti pomagajo!« Tako je bilo v carski Rusiji — tako je sedaj v sovjetski.

Ako je bilo pred vojno v Rusiji na tisoče zanemarjenih otrok, jih je bilo po vojni in po revoluciji na stotisoče. Po revoluciji pa je pritisnila še lakota. Lakota je bila hujša od vojne in revolucije. Njene žrtve so bile ponajveč najrevnejši.

In armada brezdomcev je rasla tako, da je postajala nevarna novemu oblastvu. L. 1922. jih je bilo nad milijon, ki so se potepali po glavnih mestih Rusije. Lakota je huda učiteljica: Uči krasti in ubijati. In tako je armada bezprizornih postajala od dne do dne nevarnejša. Obstojale so skupine zanemarjenih, ki so napadle posamezne mimoidoče, na samem stoječe hiše in celo kar vasi.

Kaj je naredila sovjetska Rusija, da omeji to nevarnost? Vse mogoče. Z lepa in z grda. Ze ob času lakote so ponekod ustanavljali zavetišča za take otroke, kjer so otroci dobivali hrano in stanovanje in uživali največjo prostost. Istočasno pa so v drugih krajih take otroke, posebno če so jih zasačili pri kraji, enostavno ustrelili ali jih vrgli iz vlaka pod kolesa ali jih ujeli in vteknili v zapore. Šele v zadnjem času se je začelo enotno nastopati. Ustanovila so se zavetišča, kjer najde zanemarjena mladina svoj novi dom in kjer se priuči delu. Ta zavetišča so različna. Nekatera dobra, druga slaba. Kajti še danes si niso v Rusiji na jasnem, kaj je boljše: ali strogost ali dobrot.

(Po H. Siemensu.)

Bezprizorni pomeni: otroci brez nadzorstva, ali zanemarjeni otroci

* Kreml: tam je vodstvo komunistične Rusije.

ZDRAVSTVENE ZAPOVEDI ZA OTROKE

(Po ameriških običajih.)

Umivaj se pred jedjo in pred spanjem.

Dečko, poišči vendar tu in tam leksikon in si oglej pomen besede in pojma »milo«.

Kozarec kave je kozarec bolečine. Izogibaj se ga.

Za zdravo polt vzemi jabolko in ga brusi, oziroma hrustaj z zobmi tako dolgo, dokler ne izgine. To da rdeča lica.

Vedno bodi poln svežega zraka.

Kad za kopanje ni nikaka skleda za prste, ki se samo potipa. Uporabljalj jo marljivo in izdatno.

Ne sedi samo v dolini in ne glej samo od spodaj na gore, skoči tudi gor in glej dol v dolino, in med tem ko si zgoraj, nudi tudi pljučam dober razgled. Dihaj krepko.

Kruh je palica življenja, jej ga in bodi hvaležen. Ali vedi: to ni nikak stolček na kolesih, ki nas brez truda dovede naprej.

Svežen špinacije je dobro zavarovanje za življenje. Jej zelenjavo rad in obilo.

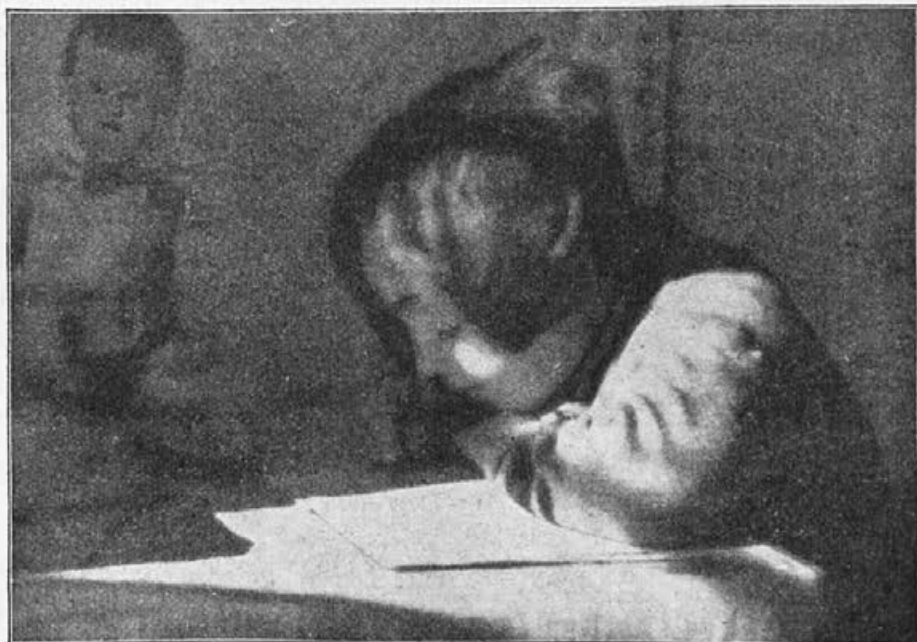
Polnokrvni konj dobi vsak dan svoje česalo, zato je čeden in brdek. Kake vrste konj si pa ti?

Ne bodi tako bogat, da ne bi znal ponoči iz strahu in skrbi odpreti svojih oken.

Igraj vsaj eno igro dnevno s svojimi tovariši, in stori vse, kar je mogoče, da jo dobiš.

Čisti in krtači svoje zobe tako dobro kakor svoje čevlje.

Priredil Cv. Kristan.

Karlo Kocjančič: Prve težave (fot.)

I.

 JE PRISOPIHAL NA . PRIROPOTAL
JE PO . NA SO SE ODPRLA IN NA
TLA SO SKOČILI . ZA NJIMI SO IZSTOPILI .
NEKATERI ODDAJO SVOJE KOVČEGE , DRUGI PA
NOSIJO SAMI. VSI IMAJO PRIPRAVLJENE ,
DA JIH ODDAJO . KO SO ODŠLI PROTI
 , JE SKOČILA IZ 2. RAZREDA . SKORO
BI BILA SKOČILA NA DEBELO , KI SE JE ZIBALA PROTI
 . „OPROSTITE!“ REČE . „KAJ PA TAKO SKAČETE?“
ODGOVORI , „SAJ NISTE V . KAM SE VAM PA
MUDI?“ „V KAKO BI RADA PRIŠLA“, VZDIHNE .

PA DE : „TUDI JAZ BI RADA PRIŠLA V KAKO .

LAČNA SEM. NA V PRVEM RAZREDU NI

BILO NIČ . VSE SE VOZI V . KRIZA JE.“

PRIKIMA : „TUDI V NI BILO NIČ ZAME. POIŠČIVA

KAKO .“ IN IN ODIDETA SKUPAJ PROTI

. TAM PA SREČATA . SEDELA JE NA

IN JOKALA: „JOJ, JOJ.“ SE USTAVI IN VPRAŠA: „KAJ

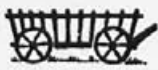
PA JE?“ ODGOVORI: „ SEM PADLA Z IN ZDAJ

SEM LAČNA.“ SE ZASMEJE: „PRAVA REČ. IDI Z

MANO IN . V PRVO GREMO ISKAT HRANE.“

IN IN IN SO STOPILE NA LEPO .

PO DIRJAJO , , ,

ZVONIJO , ROPOTAJO IN .

„VARNO HODIMO“, DE , „DA NAS KAKO NE

POVOZI, ALI KAK NE POMEČKA.“

(Se nadaljuje.)

troci!

Poslušajte, otroci, kaj se je zgodilo Polonici, mami ljubljenci, ki se je tako rada lagala. Pa jo je zadelo kruta kazen in še zdaj čaka rešitve.

Onček se ti že dolgo smeje v obraz, Polonica! Vstani, vstani!“ „Da, da, mamica!“ — skoči Polonica iz postelje, „saj moram takoj k Tončki, veš! Včeraj ji je obljubil očka, da ji prinese punčko iz mesta, veš, pa jo grem takoj pogledat. Ali se bova igrali, hoj!“ Kakor da bi stresal orehe se smeje in živo klepeta. Pa jo prekine mamica: „Kaj pa z angelom varuhom, si se z njim že zmenila?“ „Saj veš, mamica, da storim to takoj ko odprem oči. Sicer se bi mi gotovo ta dan pripetila nesreča.“ „No prav, otrok moj“, de mati.

Če lažeš, čuj, Polonica,
Ti zraste črna pičica!

Polonica smukne urno v svojo rdečo oblekco. Pa — spaka! V naglici ji pokuka iz rokava zdaj noga, zdaj glava. Malo trud, malo jeza — pa je že vsa prav tako rdeča kakor oblekca. Pa se zasmije mamica: „Ne hiti tako, deklič! Saj ni punčka živa, da bi ti ušla! — A zobke nimaš še umite!“, Postrani pokuka Polonica: „I seveda! Tega vendar ne smem pozabiti! Umite! Umite!“ Urno poljubi mamico ravno na sredo ust — saj usta ne vidijo, da niso zobki čisti.

Če lažeš, čuj, Polonica,
Ti zraste črna pičica!

Polonica sreba mleko. Nič kaj preveč ji ne diši. Le brž! Pol skodelice je že popila. Za danes je dovolj! Polovico mleka izlije v vodnjak pod vodni curek in že odfrfota kakor

rdeč metulj po vrtu. Z okna pa jo vidi skrbno materino oko: „Ali si popila mleko, Polonica? Da mi ne boš lačna!“ „Popila, popila! Vsega! Kar poglej!“ in že je izginila za živo mejo.

Če lažeš, čuj, Polonica,
Ti zraste črna pičica!

ončka ima lepo punčko. Kaj takega Polonica sploh še ni videla niti v sanjah ne! Pa je vendar že toliko lepega videla v sanjah! Tončka kar žari od ponosa. Ah! — Polonica je vsa poparjena. Cel vrč solz se ji je menda ustavil v grlu in jo neznansko pritiska. „Veš, nič kaj ni lepa tvoja punčka, Tončka! — Je že — no — ampak kaj! Tista, ki sem jo videla v izložbi in ki mi jo je obljubil Miklavž, tista je še veliko, veliko lepša!“

Če lažeš, čuj, Polonica,
Ti zraste črna pičica!

ončka ne posluša. Vsa zamaknjena gleda svojo krasno punčko. Tedaj se nekam čudno zgane Poloničen srček: „Le naj jo ima, to grdo punčko, le naj jo ima! Saj jo niti nočem! Take grde že ne! Niti igrati se nečem z njo!“ Globoko se ji skloni glavica, kakor da bi se hotela odtrgati od tankega vratu in že steče domov. Pa se spotakne ob gredo in zavalj med mamino cvetje. Kar obsedi. Čemu bi šla naprej? Ko jo pa nič ne briga! Sploh nič! Ne punčka, ne Tončka, ne mama, ne njeno skrbno gojeno cvetje, ne — sploh nič! Pa zagleda mamico, ki stopa iz hiše ravno k cvetni gredi. Zboji se kazni radi poteptanih cvetk. Vstane in gre mamici nasproti. „Oho, deklič! Že doma? Tako kmalu?“ — in ko zagleda obupan obrazček, — „Pa ne da sta se skregali radi punčke, kaj?“ „O ne! To pa že ne! Ampak Tončka je tako zlobna, veš, da niti ne pusti, da bi se punčke dotaknila. Pa sem si mislila, veš, da si jo naj kar obdrži, veš, in sem šla!“

Če lažeš, čuj, Polonica,
Ti zraste črna pičica!

amica tolaži svojo ljubljenko kar se da. Le žalostna naj ne bo! Če bo zelo pridna in če ne bo nikdar lagala, dobi prav tako lepo punčko, kakor jo ima Tončka. Medtem prispeta do cvetja. Vse lepe, negovane cvetlice polomljene, strte, pomandrane! „Joj! kateri nepridiprav pa mi je naredil to škodo?!“ Tedaj se škodoželjno zasvetijo žalostne Polončine oči: „Tončka, veš, in njena grda punčka! Tončka ji je tudi spletala venec v slamnate lase iz tvojih rož. Pa je kar sedla med nje, da ji je bilo lažje.“

Če lažeš, čuj, Polonica,
Ti zraste črna pičica!

ega ji pa menda mamica le ni verjela. Sklone se k Polonici, jo dvigne k sebi, ji pogleda v oči in jo vpraša: „Res, Polonica? Res? Pa da se mi morda ne lažeš, otrok!“ „O ne! To pa že ne!“, de Polonica užaljeno, „Saj se vendar nikdar ne lažem, ker je to grdo!“

Ker lažeš, ah, Polonica,
je zrasla sedma pičica — in — mesto
Polonice drži mamica v roki — pikapolonico.

Pikapolonica ima vso rdečo obleko, kakor jo je imela Polonica. Na njej pa je sedem črnih pičic. Baš sedem! To pa zato, ker se je Polonica v pičli uri sedemkrat tako grdo zlagala.

Nič ne pomagajo solze! Polonica ostane pikapolonica tako dolgo dokler ne najde otroka, ki se še ni zlagal nikdar. Ta otrok jo mora poljubiti na vsako pičico, pa res vsakokrat le na eno črno drobno pičico, in tedaj se bo pikapolonica zopet spremenila v Polonico.

Že celo večnost išče pikapolonica otroka, ki se ni še nikdar zlagal.

Otroci, ali je med vami?

MLADINA PIŠE

DOMOVINI!

Ali čuješ tužni glas,
ki prihaja z mej do nas?
To nesrečni so ljudje,
ki svobode si žele!
Glej, ječijo onstran meje,
kjer slovenski veter veje!
Krut tujec tam stoji,
nad Slovincem meč drži!
Bolečine tam trpi,
kdor slovensko govori!...

Kranjc Josip,
Št. Ilj pod Turjakom.

MOJ TAKSI.

Ne mine skoro dan, ko mi na povratku iz šole ne bi pritekel nasproti moj psiček Taksi. Prinesel sem ga pred dobrim letom od sosedovih. Bil je še prav majhen, a kljub temu je našel pot nazaj, kjer je bil še njegov bratec, s katerim se je igral iz dneva v dan. Moral sem hoditi po njega. Sedaj, ko je že dorastel, je tudi bolj pameten. Igra se le redkokdaj; a takrat z našim petelinom. Tako zanimivo ju je opazovati! Včasih beži Taksi pred petelinom, včasih petelin pred Taksijem. Prišlo pa je med njima tudi do pravega boja. Takrat jo je Taksi vedno izkupil. Saj naš petelin je velik in si ne dovoli priti v bližino. Vasovat ne hodi rad moj Taksi. Doma je in ko sije sonce, sedi pred hišnim pragom in čuva dom. Na tujca grozno laja in tudi ugriznil bi, če ga ne bi vedno pravočasno kdo od domačih poklical ali prijel. Tudi če je v kuhinji, zasluži takoj tujca, najsi bo podnevi ali ponoči. Nikdo se ne more približati hiši, da ga ne bi slišal. Res, majhen je, ali varuh je izboren in zato ga imam silno rad.

Ivan Novak
na Vidmu ob Savi.

FUZINE V TRŽIČU.

Stopil sem v zakajeno, temno, kovačni podobno delavnico. Uglušujoč ropot mi je udaril na uho. Požuril sem se k prvemu delavcu, sklanjajočemu se nad ogromnim kladivom, držeč v kleščah kos razbeljenega železa, ki je trepetalo pod težkim udarci. Železo se je daljšalo, širilo in se končno v spretnih rokah delavca izpremenilo v suro-

vo obliko kose. Stopil sem dalje. Tu je stal delavec, ki je s kladivom v roki uravnaval držaj kose. Drugi je zopet lepšal kosi konic. Tam oni ravna rezilo. Zdaj pa zdaj se zravna, vzdihne in se zopet skloni nad delo. Sklonjen opravlja svoj posel že več let. Nadalje pride kosa še k brusacu, ki jo nabrusi (seveda ne da bi mogel z njo kar kositi). Nato se kosa še izpolira in se vtisnejo v njo razni okraski ter znamka. Tako izgotovljene kose se pošljejo v tujino. — Spretno delo tržiških fužinarjev gre v svet.

Dneve in dneve se razlega ropot iz fužin po Trziču. Nikdar ne utihne starodavna pesem fužinskih kladiv. Delavci pa sede sklonjeni nad svojim delom iz leta v leto, kakor so sedeli pred sto leti. — Delo v fužinah vsak večer utihne; zjutraj ob zori pa, ko potegne fužinar za vzvod, da udari voda na veliko vodno kolo, kar zašumi po fužini in kladiva začno svoj posel.

Fužine same se še niso nič izpremenile. Se vedno so tiste zakajene stavbe z zamreženimi okni, kakor pred sto leti in še več. Delo se vrši še vedno v istem redu, stroji so še vedno po istem vzoru, kakor nekdaj. — Da je postal Trzič vpliven kraj, se ima deloma zahvaliti ravno kovaški obrti. Upajmo, da se ta obrt tako kmalu ne izgubi, zakaj pesem fužinskih kladiv plove že stoletja nad Trzičem.

Marjan Jeločnik,
dijak v Trziču.

NASI MUCKI.

Pri nas imamo dve mucki. Prva je liska, druga pa belka. Lisko imam rada, ker se vsak dan umiva. Sram jo je, da bi jo jaz videla umazano. Zelo jo imam rada. Dam ji včasih malo mleka. Samo paziti moram, da me mama ne vidi.

Belka pa ni vredna svojega lepega imena. Najraje bi ji dala ime: umazanka. Vedno sedi na ognjišču ter dremlje, ta lenoba. Včasih jo malo podrežem s kakšno palico, pa se še gane ne, ta mrcina.

Lenka Okorn,
Vojnik pri Celju.

DOGODEK MOJEGA BRATCA.

Povedati vam hočem, kaj se je zgodilo, ko je bil moj brat star dve leti in pol. Sama sta bila doma, moja mamica in bratec. Ker je imela mamica opravke v drvarnici, naroči malemu Janezku, da naj pazi pred hišnimi vrati, da ne pride kdo. Kmalu prihitel Janezek v drvarnico in kriči: »Mami bls, eden sov.« Mamica radovedna hiti v hišo, da vidi, kdo je prišel. Mamica zagleda domačega petelina, ki moško koraka po hodniku. Janezek ji pokaže petelina in pravi, da je »kul plisov«.

Vikca Tome
v Spodnji Šiški.

POGOVOR V GOZDU.

Živali: košuta, jelen, srna in gams.

Košuta (mladiču): Ali sva bežala, kaj? Pa sva se le rešila. A kje so drugi? Da bi le vsi ubežali lovcem.

Jelen (prišedši): Ali sta tukaj? Saj sem vedel, da bosta ubežala. Tako sem utrujen, da komaj stojim na nogah.

Košuta: Ali misliš, da jaz nisem? Morda še bolj, kakor ti, saj sem imela s seboj tudi mladiča.

Jelen: No, prepirala se menda ne bova. Ze zato ne, da bi naju lovci zopet ne izsledili.

Košuta: Še sedaj mi srce utriplje, če se spomnim, v kaki nevarnosti sem bila. Malo je manjkalo, pa bi bila mrtva.

Jelen: Saj smrti itak nikoli ne ubežiš.

Košuta: Živim pa vseeno rada, četudi v vedni nevarnosti.

Jelen: Meni pa to ne gre v glavo, kako more biti človek tako neusmiljen in kako more imeti tako veselje streljati nas uboge živali in nam končavati mlado, ljubljeno, čeprav težavno življenje.

Košuta: Tvoje tožbe ne bodo spremenile ne človeštva, ne lovčevega trdega srca!

Jelen: Ali sem ti rekel, da bodo? Glejte si no, kako bi se danes rada prepirala.

Košuta: Moj Bog, kmalu še govoriti ne bom smela.

Jelen: Kdo ti pa brani?

Košuta: Kdo neki? Ti sam!

Jelen: Ze vidim, da danes ni mogoče govoriti s teboj. Preveč si razdražena.

Košuta: O ne! Vesela sem!

Jelen: Pa bodi! Jaz ti veselja ne bom kratil. Zdaj greim poiskat srno in gamsa.

Košuta: Pa pojdi! Srečno!

Jelen: Ali slišiš? Nekaj šumi!

Košuta: O strahopetec! Ali ne vidiš, da sta srna in gams.

Jelen: Saj res!

Gams (pride): Da, midva sva. Ze dolgo časa vaju iščeva. Pa sva začula prepir. In tako sva vaju našla.

Košuta: Vidiš, preljubi jelen, da je tudi prepir koristen!

Jelen: Seveda, seveda! Saj ti imaš vedno prav!

Srna: Ali bosta spet začela?

Košuta: Za danes imam dovolj.

Jelen: Oddahnil si bom, če bo res!

Košuta: Težko je vedno molčati.

Jelen: Jaz pa moram vedno, kadar imaš ti besedo in to imaš skoro vedno.

Gams: Jelen, sam si kriv, ker pustiš ženi vso oblast! Jaz bi te že navadil molčati. (Zasliši se šum.)

Srna: Ali ne bo že konec prepira? Ne kričite — ali ne slišite?

Jelen: Moj Bog! Kaj je to? Čujte — (iz grmovja se začuje strel).

Srna: Lovec! Bežimo! (Zbežijo. Med tem pade košuta ustreljena na tla.)

Jelen: Vrnimo se! Bog ve, kaj se je zgodilo s košuto?

Srna: Saj res! Kako mi bije srce.

Jelen: Glejta! Mrtva je! Kaj naj storim?

Gams: Vidiš! Zdaj je umolknila.

Knafelc Anica,
Novo mesto.

»ZA BRUSOM«.

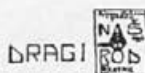
(Pravljica iz turških časov.)

Mesto Radeče leži pol ure od Zidanega mosta. Tukaj drži čez Savo most, nad katerim se dviga skalovje, o katerem pripoveduje pravljica sledeče:

V prejšnjih časih so Turki večkrat napadli naše kraje. Nekoč so prišli v Radeče. Može so se poskrili po skalovju in pustili žene z otroki same doma. Njihovim družinam Turki niso storili nič žalega, ampak so mirno odšli dalje. Ko so se očete vrnili, so bile matere zelo ogorčene na njih strahopetnost. Da bi potolažili jezo, so jim dejali: »Nismo se nadejali, da pride sovražnik tako hitro v vas, zato smo si šli prej v skalovje brusit orožje.«

Se dandanes se imenuje skalovje na desnem bregu Save, kjer so brusili meče, »Za Brusom«.

Zahrastnik Anica,
v Radečah pri Zidanem mostu.

VEŠ, JAZ TE DOBIVAM NA PÓSO-
DO PRI MOJEM SO~~LOJ~~ ZETU.

KO SEM TE PREČITAL, SEM
REKEL: „VSE MI UGAJA, NAJBOLJ
PA „CIGIBANOV ROB.“ SAMO
MLADINA PREMALO DRŽI ZA
IN NE VEM ZAKAJ G. FR. MILČIN-
SKI NIČ NE ”

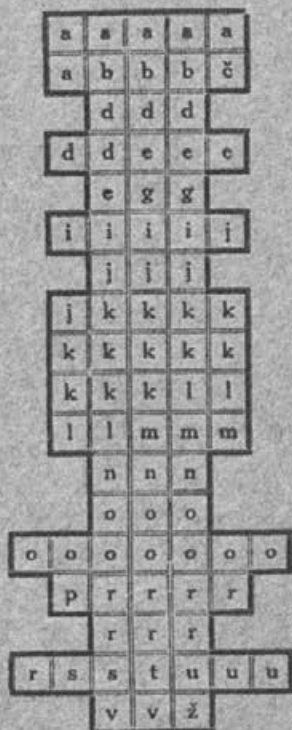
NAROČIL BI TE, A MI ATA
NE MORE JO DATI KUPILI
SMO STARO IN SMO JO
PRENOVILI V NOVO IN VSE
KAR SE ZASLUŽI GRE ZA
NJO.

DANES PA KONČAM SVOJE
 KER MORAM ITI V
PISANO TO DNE 2

Zdravko Reven,
Vrhnika.

MOZAIK

(Peček Dušan, Ptuj.)

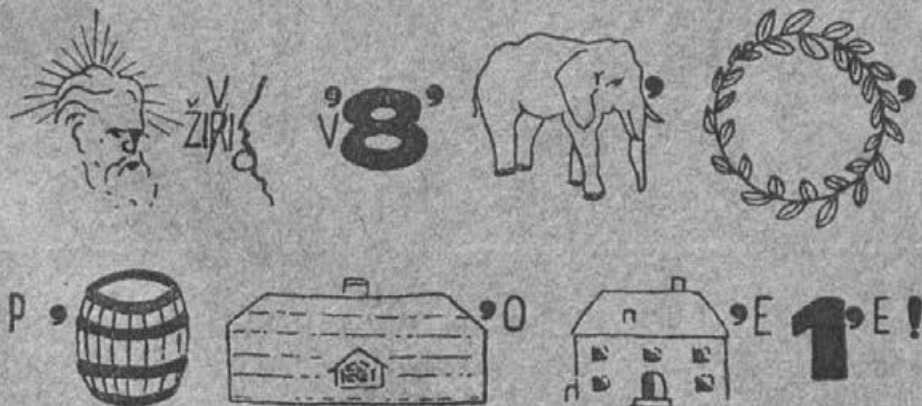

- Rokodelec.
- Del ključavnice.
- Ime srbskega pisatelja.
- Glasbilo.
- Orožje.
- Stari oče.
- Ptič.
- Ime slovenskega pesnika.
- Domača žival.
- Petelin.
- Ime apostola.
- Svojlilni zaimsek.
- Otok.
- Mesto ob morju.
- Vladar.
- Divja žival.
- Poljski pridelek.
- Kača.

Po sredini dol je pregovor.

REBUS

(Vladimir Puc, Ljubljana.)

MAGIČNI KVADRATI

(Vladimir Puc, Ljubljana.)

I.

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično:

1. Naša reka.
2. Svetopisemska oseba.
3. Žival, ki je požrla Rdečo kapico.
4. Zensko krstno ime.

Črke: a, k, k, l, n, n, o, o, r

II.

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično:

1. Bodeča rastlina.
2. Naša reka.
3. Ober (priladnik divjega plemena).
4. Reka v zetski banovini (izvir Drine).

Črke: a, a, a, a, o, r, r, t, t

III.

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično:

1. Veže dva bregova.
2. Zemljiška mera.
3. Naša reka.
4. Kamenita tla (tlakovana).

Črke: k, l, l, m, o, o, r, t, t

IV.

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično:

1. Goreča grmada na kresni večer.
2. Zensko krstno ime.
3. Svetopisemska oseba.
4. Naša reka.

Črke: a, e, e, k, o, r, r, z, z

RAČUNSKA NALOGA

(Stefan J. Schein.)

Računaj! Delavec je prišel h kmetu in se mu udingal, da mu bo služil mesec dni z začetno plačo 1 paro dnevno, ki pa naj se dan za dnem pomnoži še za 1× toliko t. j. da dobi drugi dan 2 pari, tretji 4, četrti 8 par itd. Kmet si je mel roke, češ: po ceni da je prišel do delavca. Ali po 30 dneh, ko je izračunal, koliko je delavcu dolžan, se je obupan prijel za glavo, zakaj?

UGANKA ZA 100 DIN

(Rado Bajc v Sevnici.)

Sto dinarjev dobi, kdor pravilno reši to-le uganko:

1. Kar je v sredi masti.
2. Glava Turka.
3. Središče kroga.
4. Začetek dneva.
5. Konec noči.
6. Izvir Nila.

V 24 urah

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. — Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna **JOS. REICH**, Ljubljana